

The University of Tehran Press

Social Capital Management

Home Page: <https://jscm.ut.ac.ir/>

Online ISSN: 2423-6233

The Evaluation of Social Capital and its Role in the Performance of Modern Neighborhood Management (case study: Fouladshahr city)

Maryam Rezaee^{1*} | Mojtaba Rafiyan² | Sajad Alikhani³

1. Corresponding Author, Faculty of Geography and Environmental Planning, University of Sistan and Baluchistan, Zahedan, Iran. Email: m.rezaee842@gmail.com

2. Faculty of Arts, University of Tarbiat Modares, Tehran, Iran. Email: rafiee_m@modares.ac.ir

3. Faculty of Urban Planning, Institute of Higher Education of Noor Hedayat, Shahrekord, Iran. Email: sajadalikhani96@gmail.com

ARTICLE INFO

Article type:

Research Article

Article History:

Received May 08, 2023

Revised November 06, 2023

Accepted November 13, 2023

Published online June 15, 2024

Keywords:

Social Capital,

New Neighborhood Management,

Social participation,

Fouladshahr.

ABSTRACT

Nowadays, with the inefficiency of traditional models of urban management, new models have shifted from a centralized approach to local management. In the meantime, social capital is very important as a background for people's participation and companionship in neighborhood management. The main purpose of this research is to investigate the role of the performance of management and the new neighborhood order in the new city of Fouladshahr. The research method is applied in terms of nature and analytical and the survey in terms of implementation, and a researcher-made questionnaire was used to collect data. The statistical population of the research included residents of 18 years. The sample size of the research was determined through Cochran's formula of 384 people who were selected by cluster sampling method. The findings showed that the status of social capital indicators in Fouladshahr city is favorable from the point of view of the citizens. Also, there is a significant relationship between the indicators of contingent capital and the efficiency of neighborhood management, and the variable of social trust and social awareness, respectively, have the greatest effect on the performance of neighborhood management. The results show that by involving people in decision-making and decision-making and delegation of authority to neighborhood institutions, the optimal and sustainable management of urban neighborhoods will be realized.

Cite this article: Rezaee, M.; Rafiyan, M. & Alikhani, S. (2024). The Evaluation of Social Capital and its Role on the Performance of Modern Neighborhood Management (case study: Fouladshahr City). *Social Capital Management*. 11 (2), 199-217. Doi: <http://doi.org/10.22059/jscm.2023.357959.2410>

© Maryam Rezaee, Mojtaba Rafiyan, Sajad Alikhani.

DOI: <http://doi.org/10.22059/jscm.2023.357959.2410>

Publisher: University of Tehran Press.

ارزیابی سرمایه اجتماعی و نقش آن بر عملکرد مدیریت نوین محله‌ای (مطالعه موردی: شهر فولادشهر)

مریم رضائی^{۱*} | مجتبی رفیعیان^۲ | سجاد علیخانی^۳

۱. نویسنده مسئول، دانشکده جغرافیا و برنامه‌ریزی محیطی، دانشگاه سیستان و بلوچستان، زاهدان، ایران. رایانامه: m.rezaee842@gmail.com
۲. دانشکده هنر، دانشگاه تربیت مدرس تهران، ایران. رایانامه: rafiee_m@modares.ac.ir
۳. دانشکده شهرسازی، مؤسسه آموزش عالی نور هدایت، شهرکرد، ایران. رایانامه: sajadalikhani96@gmail.com

اطلاعات مقاله

چکیده

نوع مقاله:

پژوهشی

تاریخ‌های مقاله:

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۲/۱۸

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۸/۱۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۲۲

تاریخ انتشار: ۱۴۰۳/۰۳/۲۶

کلیدواژه:

سرمایه اجتماعی،

شهر فولادشهر،

مدیریت نوین محله‌ای،

مشارکت اجتماعی.

امروزه با مشخص شدن ناکارآمدی الگوهای سنتی مدیریت شهری الگوهای نوین از رویکرد متمرکز به سمت مدیریت محلی تغییر جهت داده‌اند. در این میان سرمایه اجتماعی به عنوان پیش‌زمینه مشارکت و همراهی مردم در مدیریت محله‌ای اهمیت فراوانی دارد. هدف اصلی این پژوهش ارزیابی سرمایه اجتماعی و نقش آن بر عملکرد مدیریت نوین محله‌ای در شهر فولادشهر است. نوع تحقیق از لحاظ هدف کاربردی و از لحاظ ماهیت و روش توصیفی-تحلیلی است و برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. جامعه آماری پژوهش شهروندان هجده سال به بالای شهر فولادشهر بودند. حجم نمونه پژوهش بر اساس فرمول کوکران ۳۸۴ نفر تعیین شد که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند. یافته‌ها نشان داد وضعیت شاخص‌های سرمایه اجتماعی در شهر فولادشهر از دیدگاه شهروندان مطلوب است. همچنین بین سرمایه اجتماعی و عملکرد مدیریت محله‌ای رابطه معنادار وجود دارد و متغیر اعتماد اجتماعی و آگاهی اجتماعی به ترتیب بیشترین تأثیر را بر عملکرد مدیریت محله‌ای دارند. نتایج نشان می‌دهد با مشارکت دادن مردم در تصمیم‌سازی‌ها و تصمیم‌گیری‌ها و واگذاری اختیارات بیشتر به نهادهای محله‌ای مدیریت مطلوب و پایدار محلات شهری محقق خواهد شد.

استناد: رضائی، مریم؛ رفیعیان، مجتبی و علیخانی، سجاد (۱۴۰۳). ارزیابی سرمایه اجتماعی و نقش آن بر عملکرد مدیریت نوین محله‌ای (مطالعه موردی: شهر فولادشهر). مدیریت سرمایه اجتماعی، ۱۱ (۲) ۱۹۹-۲۱۷.

DOI: <http://doi.org/10.22059/jscm.2023.357959.2410>

ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

© مریم رضائی، مجتبی رفیعیان، سجاد علیخانی.

DOI: <http://doi.org/10.22059/jscm.2023.357959.2410>

مقدمه

طی سال‌های اخیر، با رشد گسترده شهرنشینی، شهرها با مشکلات نوینی مواجه شده‌اند؛ همچون ناپایداری شرایط آب‌وهوایی، مسئله حمل‌ونقل، معضلات اقتصادی، همچون بی‌کاری، کمبود منابع و انرژی و زیرساخت‌ها، مشکلات بهداشتی، و خطرات زیست‌محیطی (Kalyazina et al., 2018: 1). بر این اساس جامع‌نگری و توجه به جوانب مختلف مسئله به علت گستردگی و پیچیدگی و تغییر در ماهیت مسائل شهری امری ضروری است. در این میان مدیریت شهری بیش از هر زمان دیگر به سطوح پایین‌تر و ابعاد ملموس زندگی شهری توجه و تأکید دارد (حاجی‌پور، ۱۳۸۵: ۳۸).

در مدیریت سنتی تأکید و توجه به برنامه‌ریزی متمرکز و از بالا به پایین است و مشارکت شهروندان در آن در حداقل ممکن انجام می‌گیرد. صاحب‌نظران امور شهری مدیریتی را که مشارکت ذی‌نفعان اصلی، یعنی مردم، در آن به حاشیه رانده شود ناکارآمد می‌دانند و تنها راه‌حل مسائل و مشکلات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، و زیست‌محیطی را ظرفیت‌سازی و برانگیختن مشارکت همه‌جانبه ساکنان محله پایه‌پای سازمان‌های عمومی قلمداد می‌کنند (بایرام‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۵). بر همین اساس رویکرد مدیریت نوین در محلات شهری بر پایه مشارکت مردمی مطرح می‌شود.

مدیریت محلی بر اساس مسئولیت شهروندی و عدم تمرکز و احساس تعلق شکل می‌گیرد (یزدانی و همکاران، ۱۳۹۹: ۳۸۲). همچنین، در این الگو، شهر به چندین محله تقسیم می‌شود که در آن نیازسنجی‌ها با در نظر گرفتن اظهارات ساکنان محلات انجام می‌گیرد و در فرایند مدیریتی آن تأکید و توجه اصلی به نیروها و منابع انسانی و فرصت‌های محلی است (علی‌پور و همکاران، ۱۴۰۰: ۱۸۶).

از سوی دیگر، مفاهیم جدیدی از حوزه جامعه‌شناسی وارد برنامه‌ریزی و مدیریت شده است. یکی از این مفاهیم سرمایه اجتماعی است؛ به طوری که امروزه پیگیری رویکردهای مبتنی بر افزایش میزان سرمایه اجتماعی در جوامع و همچنین استفاده از آن در سطوح مختلف فعالیت‌های برنامه‌ریزی شهری یک راه‌حل مؤثر در جهت کاهش هزینه‌های اجتماعی، افزایش کیفیت زندگی، و کارایی بیشتر برنامه‌های مدیریت شهری شناخته می‌شود (فنی و همکاران، ۱۳۹۴: ۱۰۷).

سرمایه اجتماعی منبعی است که در روابط اجتماعی نهفته است (Tahlyan et al., 2022: 2) و در جوامع محلی با یک ابتکار اجتماعی مشارکت و اعتماد شکل می‌گیرد (Prelikova et al., 2020: 3). به عبارتی دیگر، سرمایه اجتماعی مشخصه اجتماعات محلی است که با ترکیب سه بعد اعتماد و شبکه و هنجارها نشان داده می‌شود و می‌تواند کارایی اجتماعی را با تشویق اقدامات هماهنگ و مشارکت بین افراد در سطح مناطق و محلات افزایش دهد (Nakano & Washizu, 2021: 1).

بنابراین، لزوم استفاده از ظرفیت‌های محله‌ای و بازتعریف نقش بازیگران و کنشگران مدیریت شهری در سطوح پایین‌تر شناخت مفهوم «سرمایه اجتماعی» و کارکردهای آن را در سطح محله‌ای ضروری ساخته و به شکل‌گیری و اجرای الگوی جدید از مدیریت شهری در سطح محلات با عنوان «مدیریت محله‌محور» کمک کرده است (نوریان و مظفری‌پور، ۱۳۹۲: ۴۸). از این رو، توجه به مدیریت نوین محله‌ای و گام نهادن در مسیر توسعه پایدار بدون توجه به سرمایه ساکنان محله و همه ابعاد آن ناممکن است. در حقیقت محلات می‌توانند منبع اصلی سرمایه اجتماعی باشند (Hoogerbrugge & Burger, 2018: 1488) و عدم بهره‌گیری از سرمایه اجتماعی با عدم پایداری اجتماعی همراه خواهد بود (پوراحمد و همکاران، ۱۳۹۷: ۷۶). می‌توان گفت سرمایه اجتماعی یک عامل مهم برای توسعه اقتصادی و اجتماعی مناطق و محلات شهری است (Tahlyan et al., 2022: 1).

این امر در شهرهای جدید، از جمله شهر جدید فولادشهر، اهمیت بالایی دارد. زیرا این‌گونه شهرها با توجه به قدمت نه‌چندان زیادشان و همچنین سکونت افرادی با پایگاه اجتماعی-اقتصادی یکسان فاقد بسیاری از ارزش‌های هویتی-تاریخی محله‌های شهرهای دیگر هستند. با توجه به اینکه فولادشهر نیز از این مقوله مستثنی نیست و برای اسکان جمعیت شاغل در صنعت فولاد بنا شده است دارای مسائل و مشکلاتی بیشتر از شهرهای دیگر در حیطه محله‌محوری و برنامه‌ریزی است. با توجه به مباحث مطرح‌شده، در این پژوهش به بررسی نقش و اهمیت سرمایه اجتماعی در ابعاد مختلف آن، به عنوان نیروی محرکه محله‌های شهری، در تحقق مدیریت نوین محله‌ای در شهر جدید فولادشهر پرداخته می‌شود. بر این اساس مطالعه حاضر درصدد

است به دو پرسش عمده پاسخ دهد: وضعیت شاخص‌های سرمایه اجتماعی در شهر فولادشهر به چه صورت است؟ آیا سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های آن در عملکرد مدیریت نوین محله‌ای در فولادشهر نقش مؤثری دارد؟

پیشینه نظری پژوهش

سرمایه اجتماعی

سرمایه اجتماعی مفهومی ترکیبی است که موجودی یا میزان هنجارها و شبکه‌هایی را که فراهم‌کننده امکان مشارکت مردم در اقدامات جمعی است در یک جامعه و در یک مقطع زمانی خاص تشریح می‌کند و با شیوه‌هایی چون سنجش اعتماد اجتماعی و سطوح عضویت در انجمن‌های مدنی رسمی یا غیررسمی قابل اندازه‌گیری است (پناهی و پناهی، ۱۳۹۴: ۴). سرمایه اجتماعی، مانند شبکه‌های اجتماعی، هنجارهای متقابل و اعتماد بین افراد، نقش مهمی در آموزش و سلامت و رفاه ذهنی ایفا می‌کند (Sun et al., 2022: 350).

سازمان OECD^۱ سرمایه اجتماعی را شبکه‌هایی همراه با ارزش‌ها و هنجارها و درک مشترک، که تسهیل‌کننده همکاری درون‌گروهی یا بین‌گروهی است، تعریف می‌کند. این سازمان سرمایه اجتماعی را به سه دسته تقسیم می‌کند: پیوندهای عاطفی^۲ (پیوند با افراد بر اساس حس هویت مشترک)، پل‌ها (پیوندهایی که فراتر از یک احساس هویت مشترک امتداد دارند)، و پیوندهای فنی^۳ (پیوندهایی با افراد یا گروه‌های بالاتر یا پایین‌تر در پلکان اجتماعی) (Nakano & Washizu, 2021: 1).

جیمز کلمن^۴ هدف و ارزش سرمایه اجتماعی را در سال ۱۹۸۸ تجزیه و تحلیل کرد. کلمن معتقد است سرمایه اجتماعی «منبعی برای افراد» و در تسهیل برخی اقدامات ارزشمند است. او همچنین این ایده را ترویج می‌کند که سرمایه اجتماعی در یک ساختار متقابل عمل می‌کند که در آن هر دو طرف را به پیروی از تعهدات و انتظارات و به اشتراک گذاشتن اعتماد ملزم می‌کند (Jin, 2020: 58).

بورديو^۵ معتقد است سرمایه اجتماعی مجموع منابع بالقوه یا بالفعلی است که با عضویت در شبکه‌ای پایا از روابط کم‌وبیش نهادینه‌شده از آشنایی یا شناخت متقابل به دست می‌آید. پوتنام^۶ سرمایه اجتماعی را این‌گونه تعریف می‌کند: اجزای اصلی سازمان اجتماعی، مانند اعتماد و هنجارها و شبکه‌هایی که می‌توانند کارایی اجتماعی را با تسهیل کنش‌های هماهنگ بهبود دهند. همچنین از دیدگاه بینگتون^۷ سرمایه اجتماعی روابطی است که اشخاص در آن سرمایه‌گذاری می‌کنند و جریانی از منافع را به وجود می‌آورند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۱: ۲۴۵).

در مجموع این مفهوم به موقعیت‌ها و روابطی اشاره دارد که در درون گروه‌ها و شبکه‌های اجتماعی برای افراد دسترسی به فرصت‌ها، اطلاعات، منابع مادی، و موقعیت اجتماعی را افزایش می‌دهد (جعفری و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۰۵) و به همبستگی و انسجام اجتماعی و برخورداری افراد و گروه‌ها از حمایت اجتماعی و شرایط لازم برای تسهیل کنش‌ها در جهت تحقق اهداف فردی و جمعی منجر می‌شود (Vivieni et al., 2018).

این سرمایه بر ساخت اجتماعی جامعه تأثیرگذار است و تسهیل‌کننده کنش‌های جمعی و مشارکتی، وفاق و انسجام اجتماعی، کنترل اجتماعی، و نظم اجتماعی است (علی‌اکبری، ۱۳۹۴: ۶۲) و در جهت پیشرفت و ارتقای جامعه از امکانات انسانی و فیزیکی حداکثر بهره‌برداری را می‌کند. بنابراین سرمایه اجتماعی به عنوان یک راهنما عمل می‌کند و در نهایت مدیرانی موفق خواهند شد که بتوانند درک صحیحی از اهمیت و عملکرد سرمایه اجتماعی داشته باشند (Alipour, 2020: 166).

با بررسی تعاریف و دیدگاه‌های مختلف صاحب‌نظران در ارتباط با سرمایه اجتماعی، به مفاهیم مشترکی چون هنجارها، اعتماد، مشارکت، و شبکه‌های اجتماعی برمی‌خوریم که شاخص‌های اصلی سرمایه اجتماعی را تشکیل می‌دهند (مشکینی و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۳۸). در جدول ۱ به این شاخص‌ها اشاره شده است.

1. organization for economic co-operation and development
2. bonds
3. linkages
4. James Coleman
5. Bourdieu
6. Putnam
7. Babington

جدول ۱. شاخص‌های سرمایه اجتماعی

تعریف	شاخص‌ها
اعتماد اغلب به مثابه اساس ایجاد و رشد سرمایه اجتماعی و کاتالیست توسعه روابط دیده می‌شود (مسلمی و فاضلی، ۱۳۹۸: ۲۵۶). روسو و همکارانش اعتماد را یک حالت روان‌شناختی متشکل از قصد پذیرش آسیب‌پذیری بر اساس انتظارات مثبت از نیت یا رفتار دیگری تعریف می‌کنند (Liu et al., 2018: 154). از نظر پاتنام، اعتماد پایه و پیش‌نیاز مشارکت در میان کنشگران محسوب می‌شود و تسهیل‌کننده همکاری میان افراد است (شادی‌طلب و حجتی کرمانی، ۱۳۸۷: ۳۷).	اعتماد اجتماعی (پاتنام، ۱۳۹۲: ۱۳۶)
انسجام اجتماعی به وضعیتی اطلاق می‌شود که در آن اجزای تشکیل‌دهنده جامعه به گونه‌ای به یکدیگر وصل می‌شوند که یک کل واحد و معنادار را به وجود می‌آورند. به طور کلی انسجام اجتماعی نوعی از ترتیبات اجتماعی است که تضمین می‌کند افراد، نهادها، سازمان‌ها، و گروه‌های اجرایی در سطوح مختلف به اشتراک ذهنی دست می‌یابند و قابلیت همکاری با هم را پیدا می‌کنند (زبیری و کریمی موغاری، ۱۳۹۳: ۴۲).	انسجام اجتماعی (چلبی و مبارکی، ۱۳۸۴: ۶)
در عصر جدید شناخت و آگاهی اهمیت و نقشی ویژه در زندگی بشر دارد (نوریان و مظفرپوری، ۱۳۹۲: ۷۶). آگاهی و شناخت به معنی داشتن اطلاع از گروه و جامعه و اعضای جامعه است. این مؤلفه یکی از پیش‌شرط‌های لازم جهت مشارکت است (فیروزآبادی و حسینی، ۱۳۹۲: ۷۶). بالا رفتن کیفیت و کمیت اطلاعات سبب می‌شود مهارت‌های شناختی فرد گسترش یابد و آگاهی‌های وی از امور مختلف افزایش پیدا کند. این امر زمینه حضور فعال‌تر و آگاهانه‌تر او را در عرصه‌های اجتماعی و محله‌ای و شهری فراهم می‌سازد (ابراهیم‌زاده و زارع، ۱۳۹۳: ۶).	آگاهی اجتماعی (Offe & Fuchs, 2002: 191-192)
شبکه اجتماعی به منابع ابزاری و حمایتی موجود در شبکه روابط اشاره دارد. این منابع از طریق پیوند و روابط اجتماعی ضعیف و قوی در دسترس افراد قرار می‌گیرد (اعظم‌آزاده و دهقان دهنوی، ۱۳۸۷: ۱۱). در واقع در شبکه‌های اجتماعی روابط و تقابل میان کنشگران پایه و اساس شبکه به شمار می‌رود (Jha et al., 2018).	شبکه اجتماعی (Putnam, 2002: 6)
مشارکت به منزله واقعیتهای اجتماعی و جوهره جوامع انسانی ریشه در زندگی اجتماعی انسان دارد (طالب و نجفی‌اصل، ۱۳۸۹: ۲۸). این مفهوم را می‌توان درگیری عاطفی اشخاص در موقعیت‌های گروهی دانست که آنان را برمی‌انگیزد تا برای دستیابی به هدف‌های گروهی یکدیگر را یاری دهند و در مسئولیت کار شریک شوند (زنگنه و همکاران، ۱۳۹۳: ۱۱۹).	مشارکت اجتماعی (Putnam, 2000: 134)

مدیریت نوین محله‌ای

محله، به عنوان یک جامعه مستقل، شامل گروهی از مردم است که قلمرو جغرافیایی یکسانی دارند و از طریق روابط پایدار با یکدیگر تعامل برقرار می‌کنند. هر محله از محله‌های دیگر جدا و منحصر به فرد است. زیرا از افرادی با پیشینه فرهنگی خاص تشکیل شده است (Jin, 2020: 55).

در جهت اداره امور محله، مدیریت نوین محله‌ای یک رویکرد ویژه برای ایجاد تغییر و تحول در محله است. در این رویکرد افراد و گروه‌ها و سازمان‌ها می‌توانند هم در سطوح بالای مدیریتی و هم در سطوح پایینی و تعیین راهبردهای محله مشارکت داشته باشند. همچنین مدیریت محله وظیفه شناخت و بررسی تنوع اجتماعی در سطح محله برای شناسایی افراد و گروه‌های به‌حاشیه‌رانده‌شده محله را جهت پاسخگویی به نیازهای آنان بر عهده دارد (رضایی و نگین‌ناجی، ۱۳۹۴: ۶۹). از این رو، مدیریت در سطح محله با وجود سازمان‌های محلی امکان شناسایی نیازها و نگرانی‌های ویژه ساکنان و ارائه پاسخ‌های مناسب و فوری و بی‌واسطه را فراهم می‌کند؛ به طریقی که روند تصمیم‌گیری بوروکراتیک تسریع می‌شود و تشریفات زائد و مقررات دست‌وپاگیر کاهش می‌یابد (Schmid, 2001). بنابراین می‌توان محله را با تعدیل آن طی زمان از رویکرد انسانی (مکانی که به واسطه هویت افراد ساکن آن تعریف می‌شود) به رویکرد ابزاری (به عنوان یک مقیاس مناسب برای ساختن شهر) و سپس به رویکرد پدیدارشناختی (محله یک الگوی فضایی است که معنای آن از پیوندهای مستمر و عمیق بین مکان و افراد نشئت می‌گیرد) تعریف کرد. بنابراین از آنجا که محله همواره مفهومی پویا و در حال تکامل است باید محلات با بسترهای حرفه‌ای و نظری انطباق یابند (ربیعی‌نژاد و ارغان، ۱۳۹۶: ۶).

در بعد محله و جهت سنجش و ارزیابی عملکرد مدیریت دو رهیافت خاص و کلی مطرح است. اولین رهیافت، که مربوط به حوزه مطالعات سازمانی است، مفاهیمی همچون اثربخشی و کارایی و مؤلفه‌های مربوط به آن‌ها را مورد توجه قرار می‌دهد. رهیافت دوم، که در حیطه جامعه‌شناسی است، در چارچوب نظریه سرمایه اجتماعی قرار دارد و تأثیر این نظریه را در سطح محله بر عملکرد سازمان‌های مدیریتی مورد مطالعه قرار می‌دهد (ملکی و همکاران، ۱۳۹۷: ۶۵). در این نوع رویکرد و مدیریت، که به عنوان رهیافت پژوهش حاضر هم انتخاب شده است، شهر به چند محله تقسیم می‌شود و هر محله موجودیت منحصر به فردی

دارد. مدیریت محله زمینه را فراهم می‌کند تا جمعیتی که در محله زندگی یا کار یا خدمات‌رسانی می‌کنند نقاط قوت خود را تقویت کنند و به مقابله با چالش‌های جدید بپردازند. بنابراین، در مدیریت محله بر استفاده از نیروها و منابع انسانی و فرصت‌های محلی تأکید می‌شود و نیازسنجی‌ها نیز بر اساس اظهارات ساکنان محله انجام می‌گیرد. از این رو ساکنان محله بهترین کسانی تلقی می‌شوند که می‌توانند مدیریت شهری را به منظور شناخت هر چه بیشتر مسائل و مشکلات محله و همچنین ارائه راه حل یاری کنند (ملکی و همکاران، ۱۳۹۷: ۶۶). بنابراین سرمایه اجتماعی جزئی جداناپذیر از مدیریت نوین محله محسوب می‌شود.

نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت محله‌ای

بهره‌گیری از خرد جمعی و مشارکت شهروندان در مدیریت شهری سال‌هاست که به امری طبیعی و قابل قبول از سوی کل جامعه، اعم از مدیران و شهروندان، تبدیل شده است. اولین گام در این ارتباط تشکیل شورای شهر و محلات است. همان‌طور که در علوم مدیریتی کارکنان سرمایه‌های اصلی یک سازمان به شمار می‌روند، در مدیریت شهری نیز در همه بخش‌ها مردم به عنوان سرمایه اجتماعی و اصلی در ایجاد یک شهر سالم نقش اساسی را ایفا می‌کنند و این امر صرفاً با مشارکت و ایجاد ارتباط و تعامل شهروندان در محلات امکان‌پذیر می‌شود (جرجانی، ۱۳۹۹).

مدیریت محله‌ای موضوعی است بر پایه ایجاد و فراهم کردن سرمایه اجتماعی (حس همبستگی و تعلق محله‌ای) و به منظور همراهی شهروندان در برنامه‌ریزی و همکاری با نهادهای مردمی، مشارکت‌های مدنی، بهره‌گیری از نظرات مردم، و استفاده از ظرفیت‌های مختلف محلات مورد توجه قرار می‌گیرد (سازگاری، ۱۳۹۵: ۱). مشارکت مردم در برنامه‌ریزی شهری را می‌توان نگرشی عملگراییانه و واقع‌بینانه در برخورد با نارسایی‌های ناشی از برنامه‌های به‌اصطلاح بالا به پایین تلقی کرد. توجه به مردم و مشارکت آن‌ها در برنامه‌ریزی از دهه ۱۹۶۰ در کشورهای توسعه‌یافته و از دهه ۱۹۷۰ در کشورهای درحال توسعه متداول شد. این دیدگاه به دنبال تأکید بر ابعاد اجتماعی در برنامه‌های توسعه آغاز شد و با توجه بیشتر به پایداری اجتماعی به عنوان پیش‌نیاز محقق شدن سایر ابعاد توجه بیشتری را به خود جلب کرده است (گرچی‌پور و شکور، ۱۳۹۸: ۳۷). کروتزر^۱ و لژین در مطالعه‌ای در سال ۱۹۹۸ نشان دادند سرمایه اجتماعی فرایندی ویژه در میان مردم و سازمان‌هایی است که به طور مشارکتی و در فضایی از اعتماد با هم همکاری دارند و حصول به یک منفعت اجتماعی متقابل را دنبال می‌کنند (حاجی‌پور، ۱۳۸۵: ۴۲).

بنابراین سرمایه اجتماعی را می‌توان اصلی‌ترین عنصر توسعه محلات به حساب آورد. از موارد جلب سرمایه اجتماعی در سطح محله می‌توان به اعتماد اجتماعی به منزله رکن مهم روابط انسانی و زمینه‌ساز مشارکت و همکاری میان شهروندان نام برد. هر چه اعتماد شهروندان به مسئولان و مدیریت شهری بیشتر باشد مشارکت فعال و سازمان‌یافته‌تر افراد در امور اجتماعی- فرهنگی افزایش می‌یابد و انسجام اجتماعی و همبستگی اجتماعی در محله شکل می‌گیرد و پیوندهای همسایگی و خانوادگی و محلی بیشتر می‌شود و در نتیجه احساس امنیت و آسودگی و آرامش در محله و کوچه و خیابان‌های شهر افزایش می‌یابد و هنجارها و سبک‌های زندگی متفاوت مورد پذیرش و احترام افراد ساکن در محله قرار می‌گیرد (جرجانی، ۱۳۹۹).

پیشینه تجربی پژوهش

درویشی و همکارانش (۱۳۹۹) تأثیر سرمایه اجتماعی بر عملکرد مدیریت‌های محلی را به روش پیمایشی مطالعه کردند. جامعه آماری پژوهش ساکنان ۱۸ سال به بالای شهرستان دماوند و حجم نمونه ۳۸۲ نفر بود. نتایج نشان داد میزان تأثیرگذاری مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی بر عملکرد مدیریت‌های محلی ۵۲ درصد است. متغیر مشارکت اجتماعی و اعتماد اجتماعی به طور مستقیم و غیرمستقیم بر متغیر وابسته تأثیرگذار است. رضایی‌مهر و همکارانش (۱۳۹۶) نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت پایدار محله‌های شهری را در محلات وحیدیه و مجیدیه و تهران‌پارس و نارمک مرکزی با استفاده از روش پیمایشی مطالعه کردند. جامعه آماری پژوهش شامل ساکنان منطقه ۸ تهران در محلات نمونه بود که ۳۲۱ نفر از آن‌ها به روش نمونه‌گیری تصادفی ساده انتخاب شدند و به همین تعداد پرسشنامه بین آن‌ها توزیع شد. یافته‌ها نشان داد در محله نارمک میزان سرمایه اجتماعی

(مجموع همه مؤلفه‌های آن) بالاتر از دو محله وحیدیه و تهران پارس است. همچنین در این محله انسجام اجتماعی و مشارکت اجتماعی از محله‌های دیگر بیشتر است و این به دلیل بافت جمعیتی آن است. فنی و همکارانش (۱۳۹۴) نقش سرمایه‌های اجتماعی در مدیریت و مشارکت محله‌ای را در محلات تیموری و هاشمی منطقه ۱۰ شهر تهران به روش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی بررسی کردند و تعداد ۲۰۱ پرسشنامه بین ساکنان محلات نمونه بر اساس نسبت جمعیت آن‌ها توزیع شد. نتایج نشان داد سرمایه اجتماعی در دو محله تفاوت معناداری دارد؛ به نحوی که این موضوع اثر خود را در میزان مشارکت ساکنان محلات نشان داده است. نوریان و مظفری‌پور (۱۳۹۲) به ارزیابی عملکرد مدیریت محله‌محور با تأکید بر شاخصه‌های سرمایه اجتماعی، در محلات هفت‌گانه ناحیه ۱ منطقه ۲۱ شهرداری تهران، با روش پیمایشی، پرداختند. حجم نمونه به تعداد ۳۸۳ نفر از محلات منتخب تعیین شد. نتایج نشان داد همبستگی مثبت و معناداری البته با شدت متوسط بین متغیر سرمایه اجتماعی و مدیریت محله‌محور وجود دارد. شاخص آگاهی بالاترین امتیاز را در بعد سرمایه اجتماعی شناختی به خود اختصاص داده است.

لیو^۱ و همکارانش (۲۰۲۲) در پژوهشی به این موضوع پرداختند که چگونه سرمایه اجتماعی بر توسعه مدیریت تاب‌آوری جامعه تأثیر می‌گذارد. این مطالعه، که به صورت پیمایشی در شهر تیانجین^۲ چین انجام شد، عناصر مختلف سرمایه اجتماعی و مشارکت جامعه و تاب‌آوری را با استفاده از مدل معادلات ساختاری بررسی کرد. نتایج نشان داد اعتماد جامعه به منزله عاملی غالب بر ساخت تاب‌آوری تأثیر می‌گذارد و مسیر اصلی را برای انتقال نفوذ از شبکه اجتماعی و مشارکت به تاب‌آوری نشان می‌دهد. هوگربروگه^۳ و برگر (۲۰۱۸) در پژوهشی پیمایشی رابطه سرمایه اجتماعی محله‌محور و رضایت از زندگی در شهر روتردام هلند را مورد بررسی قرار دادند. جامعه آماری ساکنان هفده سال به بالای شهر روتردام بود و نمونه پاسخگو ۹۷۷۶ نفر بودند. نتایج پژوهش اهمیت سرمایه اجتماعی محله‌محور را در جهت رضایت از زندگی از نظر ارتباطات اجتماعی با همسایگان و انسجام اجتماعی تأیید می‌کند. در عین حال، اهمیت سرمایه اجتماعی محله‌محور در میان گروه‌های مختلف ساکنان متفاوت است. روف^۴ و کوون (۲۰۱۶) به بررسی ارتباط بین عضویت در انجمن‌های محله‌ای- شامل همه انجمن‌ها از قبیل انجمن‌های دوستی، املاک، ورزشی، و غیره در واحد همسایگی (محله)- و سرمایه اجتماعی در ایالات متحده پرداختند. نتایج نشان می‌دهد نقش این انجمن‌ها در مدیریت و حکومت محله از اهمیت فراوانی برخوردار است و سرمایه اجتماعی افراد یک عامل مهم و تعیین‌کننده در انجمن‌های محله‌ای است. هیز^۵ (۲۰۱۵) به بررسی نقش و اهمیت شبکه‌های ارتباطی و همچنین سرمایه اجتماعی ساکنان در سطح محله و تأثیر آن در مشارکت سیاسی در نیوجرسی امریکا پرداخت. نتایج پژوهش نشان داد هر قدر سرمایه اجتماعی در سطح واحد همسایگی (محله) بیشتر باشد میزان مشارکت شهروندان در فعالیت‌های سیاسی- اجتماعی نیز بیشتر خواهد شد. برایسون^۶ و یوشهر (۲۰۱۴) به ارزیابی تأثیر سرمایه اجتماعی در محله‌های کم‌درآمد در یکی از محله‌های نیویورک پرداختند. با توجه به نتایج، در محله‌هایی که دارای مهاجران سیاه‌پوست و رنگین‌پوست است و احساس تعلق و شاخص‌های دیگر سرمایه اجتماعی در آن‌ها پایین است احساس مشارکت و تعامل اجتماعی بین ساکنان کمتر است و آن‌ها اعتماد کمتری به نهادهای عمومی دارند. همچنین مشارکت، مالکیت خانه، و ثبات محله با سرمایه اجتماعی در ارتباط است. همودان^۷ و همکارانش (۲۰۱۴) در پژوهشی به بررسی سرمایه اجتماعی و کیفیت زندگی در محلات متراکم شهری پرداختند. جامعه آماری این پژوهش خانوارهای شهری در دره کلانگ^۸ در مالزی بود و پژوهش با استفاده از ۷۹۷ نمونه انجام شد. نتایج نشان داد الگوی سرمایه اجتماعی به وسیله عواملی همچون گذر زمان، ترکیب و تنوع افراد ساکن در محلات، مکان‌ها و پیشرفت‌های اطراف آن‌ها تحت تأثیر قرار می‌گیرد. سرمایه اجتماعی در این محله‌ها ارزش‌های اجتماعی مثبت را به سمت یک زندگی نیکو افزایش می‌دهد و به کیفیت زندگی کمک می‌کند.

1. Liu
2. Tianjin
3. Hoogerbrugge
4. Ruef
5. Hays
6. Brisson
7. Hamudan
8. Klang

بنا بر آنچه مطرح شد سرمایه اجتماعی مطلوب زمینه حساس شدن بیشتر فرد نسبت به محل زندگی و همچنین مشارکت بیشتر این فرد را در مسائل و مشکلات محله خود فراهم می‌کند. همچنین ماهیت و پیچیدگی مسائل شهری موجب ناکارآمدی برنامه‌ریزی و مدیریت شهری در مقیاس کلان شده و این امر ضرورت توجه به سطوح پایین‌تر و داشتن نگاه از پایین به بالا را به منظور حل پایدار مسائل شهری بیش از پیش آشکار کرده است. از این رو مدل مفهومی پژوهش حاضر عبارت است از تلفیقی از مدیریت محله‌ای و سرمایه اجتماعی و با توجه به مبانی نظری و تجربی پژوهش این مدل به منظور نشان دادن ارتباط بین متغیر مستقل سرمایه اجتماعی و متغیر وابسته مدیریت نوین محله‌ای در شکل ۱ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

روش پژوهش

این پژوهش بر اساس هدف کاربردی و از نظر ماهیت و روش توصیفی-تحلیلی از نوع پیمایشی است. برای آشنایی با مفاهیم اصلی پژوهش و تبیین شاخص‌های اندازه‌گیری از روش کتابخانه‌ای و مطالعات اسنادی استفاده شد و برای بررسی و جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های مورد نیاز محدوده مورد مطالعه از مشاهده مستقیم و پرسشنامه محقق ساخته بهره گرفته شد. دلیل استفاده از پرسشنامه محقق ساخته تخصصی بودن موضوع و فقدان پرسشنامه استاندارد در این رابطه بود. بنابراین محققان با بهره‌گیری از مبانی نظری و با توجه به سؤالات پژوهش اقدام به طراحی پرسشنامه کردند؛ بدین صورت که با مطالعه مبانی نظری و پیشینه موضوع، با الگوگیری از پژوهش‌های مختلف و مطالعه تجارب دیگران در این حوزه، ابعاد و شاخص‌های پژوهش به دست آمد. از آنجا که بیشتر این شاخص‌ها و زیرشاخص‌ها با عناوین و دسته‌بندی‌های مختلف در پژوهش‌های مشابه هم ارائه شده، در این تحقیق با مطالعه جامع این پژوهش‌ها و بررسی دقیق پیشینه مرتبط با آن شاخص‌های اصلی و فرعی مورد نیاز پژوهش احصا و استخراج شد و با به‌کارگیری آن‌ها پرسشنامه مورد نیاز در قالب جدول ۳ تدوین شد. جامعه آماری شامل ساکنان هجده سال به بالای شهر فولادشهر است که بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با ۶۲۴۴۰ نفر بود. حجم نمونه پژوهش از طریق فرمول کوکران ۳۸۴ نفر تعیین شد که به روش نمونه‌گیری خوشه‌ای انتخاب شدند؛ بدین صورت که ابتدا با توجه به پایگاه اجتماعی-اقتصادی ساکنان محله‌های شهر فولادشهر تعدادی از محلات به عنوان محله‌های نمونه به صورت خوشه‌ای انتخاب و در این محلات پرسشنامه به نسبت جمعیت توزیع شد. به منظور حصول به روایی قابل قبول، پرسشنامه تهیه‌شده در اختیار چند تن از استادان و کارشناسان مرتبط با موضوع مورد مطالعه قرار گرفت که با تأیید آنان روایی آن تأیید شد. پایایی ابزار از طریق پایلوت و آزمون آلفای کرونباخ بررسی شد. مطابق جدول ۲ مقدار آلفای کرونباخ برای بخش‌های مختلف بین ۰/۸۲۱ تا ۰/۹۰۱ متغیر بود و با توجه به اینکه بالای ۰/۷۰ بود پایایی آن تأیید شد. در تجزیه و تحلیل اطلاعات از نرم‌افزار SPSS و از آمار توصیفی و استنباطی (آزمون تی تک‌نمونه‌ای، همبستگی پیرسون، و تحلیل رگرسیون چندگانه گام‌به‌گام) استفاده شد.

جدول ۲. ارزیابی مقدار آلفای کرونباخ برای شاخص‌های پژوهش

متغیر	آلفای کرونباخ
مدیریت نوین محله‌ای	۰/۸۹۱
شبکه اجتماعی	۰/۸۸۳
مشارکت اجتماعی	۰/۹۰۱
انسجام اجتماعی	۰/۸۷۴
آگاهی اجتماعی	۰/۸۲۱
اعتماد اجتماعی	۰/۸۳۹

جدول ۳. گویه‌های مورد استفاده برای سنجش سرمایه اجتماعی و مدیریت نوین محله‌ای

متغیر	شاخص‌ها	شاخص‌های فرعی
شبکه اجتماعی	میزان برگزاری جلسات منظم برای بررسی و حل مشکلات محله؛ میزان همکاری نهادها و سازمان‌ها با مردم در محله؛ میزان تعامل و رفت‌وآمد با همسایگان در سطح محله؛ میزان ایجاد و گسترش نهادهای محلی جدید در محله؛ میزان تقویت نهادهای محلی موجود در محله.	میزان همکاری و مشارکت با نهادهای مدنی در محله؛ میزان اعطای کمک مالی و فکری به نهادهای مدنی در محله؛ میزان مشارکت در تصمیم‌گیری‌های محلی در محله؛ میزان مشارکت در حفظ و سالم‌سازی محیط محلات در محله؛ میزان همکاری در راه‌اندازی مراسم‌های اجتماعی و مذهبی در محله.
		میزان روابط صمیمانه و دوستانه با همسایگان و هم‌محلی‌ها در محله؛ میزان حل مشکلات همسایه‌ها در صورت لزوم در محله؛ میزان صرف هزینه‌های خودجوش برای رفع مشکلات محله؛ میزان توسعه و ترویج عادت‌های پذیرش همدیگر در سطح محله؛ میزان قانون‌گرایی و پایبندی به نظم سنتی در سطح محله.
مشارکت اجتماعی	میزان واگذاری اجازه برخی از تصمیم‌گیری‌ها در سطح محله؛ میزان افزایش اعتماد در ارتباطات بین ساکنان با یکدیگر در محله؛ میزان تلاش در آوردن گروه‌های مخالف در کنار یکدیگر در محله؛ میزان اعتماد به نهادهای اجتماعی و تعاونی‌ها در سطح محله؛ میزان اعتماد به شوراها و مدیران شهری در سطح محله.	میزان اطلاع و آگاهی از نهادهای اجتماعی در سطح محله؛ میزان اطلاع و آگاهی از معتمدان محله؛ میزان اطلاع و آگاهی از طرح‌ها و برنامه‌های تهیه‌شده برای محله؛ میزان اطلاع و آگاهی از فعالیت‌های اجتماعی در سطح محله؛ میزان اطلاع و آگاهی از پروژه‌های در حال انجام گرفتن در سطح محله.
		افزایش مشارکت ساکنان در امور محله؛ افزایش همبستگی اجتماعی ساکنان؛ توسعه اقتصادی محله؛ افزایش اعتماد شهروندان به مدیریت شهری؛ حل مشکلات محله.
سرمایه اجتماعی	انسجام اجتماعی	اعتماد اجتماعی
آگاهی اجتماعی	مدیریت نوین محله‌ای	

یافته‌های پژوهش و تجزیه و تحلیل

یافته‌های توصیفی

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی پاسخگویان

وضعیت متغیرهای جمعیت‌شناختی پاسخگویان از قبیل جنیست، وضعیت تأهل، سن، میزان تحصیلات، وضعیت اشتغال، و همچنین مدت سکونت در جدول ۴ ارائه شده است. بر اساس جدول ۴، عمده پاسخگویان (۵۶/۲۵٪) زن هستند، از نظر وضعیت تأهل ۷۲/۹ درصد متأهل‌اند، و بیشترین فراوانی پاسخگویان (۴۶/۶٪) در رده سنی ۲۰ تا ۲۹ سال است. تحصیلات ۳۸/۳ درصد آنان کارشناسی است. شغل عمده پاسخگویان (۲۹/۷٪) کارمندی- کارگری است. همچنین مدت سکونت اغلب پاسخگویان یعنی ۳۸/۳ درصد بالای بیست سال است.

یافته‌های استنباطی

تحلیل سطح مطلوبیت شاخص‌های پژوهش

نتایج به‌دست‌آمده از آزمون تی تک‌نمونه‌ای در جدول ۵ در ارتباط با شاخص‌های تحقیق نشان می‌دهد با در نظر داشتن میانگین حد مطلوبیت عددی سه شاخص از شاخص‌های مورد مطالعه دارای میانگین بالاتر از حد مطلوبیت آزمون‌اند. شاخص «اعتماد اجتماعی» با مقدار میانگین عددی ۳/۶۱ بالاترین میانگین را بین شاخص‌های مورد ارزیابی به خود اختصاص داده است. سطح معناداری مشاهده‌شده برای همه شاخص‌ها برابر با ۰/۰۰۰ است. همچنین مقادیر T و کرانه‌های بالا و پایین برای همه شاخص‌ها

مثبت ارزیابی شد. با توجه به نتایج به دست آمده می توان گفت وضعیت همه شاخص های سرمایه اجتماعی در شهر فولادشهر مطلوب است. در تحلیل این موضوع می توان گفت به رغم اینکه بافت اجتماعی شهر جدید فولادشهر مثل سایر شهرهای جدید دربرگیرنده جمعیت مهاجر و غیر بومی است، به دلایلی، یک نوع وحدت و همگونی در بافت جمعیتی این شهر مشاهده می شود. ساکنان این شهر ترکیبی از کارمندان کارخانه ذوب آهن، مهاجران جنگ تحمیلی که اکثراً اصالت خوزستانی دارند، و همچنین مهاجران جویای کار از منطقه چهارمحال و بختیاری هستند. این جمعیت به لحاظ پایگاه اجتماعی و فرهنگی دارای بافتی نسبتاً یکدست است. همین امر به بالا رفتن سرمایه اجتماعی و مؤلفه های آن در سطح این شهر کمک کرده است.

جدول ۴. توزیع فراوانی وضعیت پاسخگویان بر اساس ویژگی های جمعیت شناختی

متغیر	فراوانی	درصد فراوانی
جنسیت	زن	۲۱۶ / ۵۶/۲۵
	مرد	۱۶۸ / ۴۳/۷۵
وضعیت تأهل	مجرد	۱۰۴ / ۲۷/۱
	متأهل	۲۸۰ / ۷۲/۹
سن	زیر ۲۰ سال	۵۳ / ۱۳/۸
	۲۰ تا ۲۹ سال	۱۷۹ / ۴۶/۶
	۳۰ تا ۴۰ سال	۹۸ / ۲۵/۵
	۴۱ تا ۵۵ سال	۲۶ / ۶/۸
	بالای ۵۵ سال	۲۸ / ۷/۳
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۳۶ / ۹/۳
	دیپلم	۶۶ / ۱۷/۲
	فوق دیپلم	۹۷ / ۲۵/۳
	کارشناسی	۱۴۷ / ۳۸/۳
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۳۸ / ۹/۹
وضعیت اشتغال	کارمندی- کارگری	۱۱۴ / ۲۹/۷
	شغل آزاد	۱۱۰ / ۲۸/۶
	خانه دار	۴۴ / ۱۱/۵
	دانشجو	۵۹ / ۱۵/۴
	دانش آموز	۴۲ / ۱۰/۹
	بازنشسته	۱۵ / ۳/۹
مدت سکونت	کمتر از ۵ سال	۴۲ / ۱۱
	۵ تا ۱۰ سال	۱۱۰ / ۲۸/۶
	۱۱ تا ۲۰ سال	۸۵ / ۲۲/۱
	بالای ۲۰ سال	۱۴۷ / ۳۸/۳

جدول ۵. آزمون تی تک نمونه ای شاخص های پژوهش

مطلوبیت عددی آزمون = ۳

شاخص ها	میانگین	آماره آزمون T	سطح معناداری	فاصله اطمینان ۹۵ درصد	
				پایین تر	بالا تر
شبکه اجتماعی	۳/۲۷	۴/۴۸	۰/۰۰۰	۰/۱۴	۰/۳۹
مشارکت اجتماعی	۳/۴۶	۷/۴۹	۰/۰۰۰	۰/۳۴	۰/۵۹
انسجام اجتماعی	۳/۳۱	۵/۲۴	۰/۰۰۰	۰/۱۹	۰/۴۳
اعتماد اجتماعی	۳/۶۱	۹/۹۶	۰/۰۰۰	۰/۴۹	۰/۷۳
آگاهی اجتماعی	۳/۵۲	۷/۸۷	۰/۰۰۰	۰/۴۱	۰/۶۳

نتایج آزمون همبستگی پیرسون

به منظور بررسی نقش سرمایه اجتماعی بر عملکرد مدیریت نوین محله‌ای از شش شاخص بهره گرفته شد. شاخص‌های سرمایه اجتماعی به عنوان متغیرهای مستقل (پیش‌بین) شامل شبکه اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، اعتماد اجتماعی، و آگاهی اجتماعی و متغیر وابسته (ملاک) یعنی مدیریت نوین محله‌ای بود. جهت بررسی ارتباط بین متغیرهای پژوهش از آزمون همبستگی پیرسون استفاده شد. نتایج به دست آمده از تجزیه و تحلیل داده‌ها در جدول ۶ نشان می‌دهد بین عناصر و مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی (به عنوان متغیر مستقل) و مدیریت نوین محله‌ای (به عنوان متغیر وابسته) رابطه مثبت و معنادار با شدت متوسط وجود دارد. در بین متغیرهای مستقل مورد بررسی، شبکه اجتماعی با مقدار ۰/۳۳۷ کمترین میزان همبستگی و متغیر اعتماد اجتماعی با مقدار ۰/۶۱۰ دارای بیشترین میزان همبستگی با متغیر وابسته هستند. این بدان معناست که هر چه میزان سرمایه اجتماعی (اعتماد، آگاهی، مشارکت، ...) در محدوده مورد مطالعه بیشتر باشد به همان اندازه مدیریت محله‌ای عملکرد بهتری خواهد داشت.

جدول ۶. ارتباط ابعاد سرمایه اجتماعی با مدیریت محله‌ای با استفاده از آزمون همبستگی پیرسون

متغیر مستقل	متغیر وابسته	نوع آزمون همبستگی	ضریب همبستگی (مقدار r)	نوع رابطه	سطح معناداری (مقدار p-value)
اعتماد اجتماعی	پیرسون	۰/۶۱۰	مثبت و معنادار	۰/۰۰۰	
آگاهی اجتماعی	پیرسون	۰/۵۳۸	مثبت و معنادار	۰/۰۰۰	
مشارکت اجتماعی	پیرسون	۰/۵۰۵	مثبت و معنادار	۰/۰۰۰	
انسجام اجتماعی	پیرسون	۰/۴۷۸	مثبت و معنادار	۰/۰۰۰	
شبکه اجتماعی	پیرسون	۰/۳۳۷	مثبت و معنادار	۰/۰۰۰	

تحلیل رگرسیون سهم تبیینی هر یک از متغیرهای سرمایه اجتماعی در مدیریت نوین محله‌ای

بعد از مشخص شدن رابطه معنادار بین مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی (به عنوان متغیر مستقل) با کارایی مدیریت نوین محله‌ای (به عنوان متغیر وابسته)، برای آزمون عوامل پیش‌بینی کننده مدیریت نوین محله‌ای از تحلیل رگرسیون گام به گام استفاده شد. برای این منظور متغیرهایی که ضریب همبستگی معناداری با متغیر ملاک مدیریت نوین محله‌ای داشتند به ترتیب وارد معادله تحلیل رگرسیون گام به گام شدند. در جدول ۷ و ۸ یافته‌های این آزمون نشان داده شده است.

جدول ۷. نتایج آزمون رگرسیون چندگانه عوامل مؤثر بر کارایی مدیریت محله‌ای

الگو	گام‌ها	متغیرهای پیش‌بین	ضریب همبستگی (R)	ضریب تعیین (R ²)	ضریب تعدیلی (Adjacent R ²)	آماره F	سطح معناداری (Sig)
۱	اعتماد اجتماعی	۰/۶۱۰	۰/۳۷۲	۰/۳۷۰	37/72	۰/۰۰۰	
۲	اعتماد اجتماعی + آگاهی اجتماعی	۰/۶۵۱	۰/۴۲۳	۰/۴۲۰	29/25	۰/۰۰۰	
۳	اعتماد اجتماعی + آگاهی اجتماعی + مشارکت اجتماعی	۰/۶۶۵	۰/۴۴۳	۰/۴۳۸	23/36	۰/۰۰۰	
۴	اعتماد اجتماعی + آگاهی اجتماعی + مشارکت اجتماعی + انسجام اجتماعی	۰/۶۷۲	۰/۴۵۱	۰/۴۵۰	18/32	۰/۰۰۰	

جدول ۸. ضرایب میزان شدت اثرگذاری متغیرهای پیش‌بین بر متغیر ملاک

گام‌ها	متغیر	ضریب غیر استاندارد (B)	خطای استاندارد شده	ضریب استاندارد شده (Beta)	t	سطح معناداری
۱	مقدار ثابت	۰/۸۳۳	۰/۳۱۵	-	۴/۲۲۲	-
	اعتماد اجتماعی	۰/۵۸۹	۰/۰۳۹	۰/۶۱۰	۱۵/۰۲۹	۰/۰۰۰
۲	مقدار ثابت	۰/۳۹۲	۰/۱۳۴	-	۲/۹۲۶	-
	اعتماد اجتماعی	۰/۴۶۰	۰/۰۴۴	۰/۴۷۷	۱۰/۵۷۴	۰/۰۰۰
	آگاهی اجتماعی	۰/۳۰۲	۰/۰۵۲	۰/۲۶۴	۵/۸۴۷	۰/۰۰۰
۳	مقدار ثابت	۰/۱۵۹	۰/۱۴۷	-	۱/۰۸۷	-
	اعتماد اجتماعی	۰/۳۹۸	۰/۰۴۶	۰/۴۱۲	۸/۶۱۵	۰/۰۰۰
	آگاهی اجتماعی	۰/۲۸۵	۰/۰۵۱	۰/۲۴۸	۵/۵۶۹	۰/۰۰۰
	مشارکت اجتماعی	۰/۱۶۴	۰/۰۴۵	۰/۱۵۷	۳/۶۳۴	۰/۰۰۰
۴	مقدار ثابت	۰/۱۲۷	۰/۱۵۲	-	۰/۹۴۸	-
	اعتماد اجتماعی	۰/۲۳۷	۰/۰۴۶	۰/۳۹۴	۶/۸۷۲	۰/۰۰۰
	آگاهی اجتماعی	۰/۱۰۶	۰/۰۵۰	۰/۲۰۸	۵/۳۵۰	۰/۰۰۰
	مشارکت اجتماعی	۰/۰۹۵	۰/۰۴۲	۰/۱۹۸	۳/۱۳۲	۰/۰۰۰
	انسجام اجتماعی	۰/۰۴۶	۰/۰۳۹	۰/۱۵۰	۲/۷۹۴	۰/۰۰۰

نتایج جدول ۷ نشان می‌دهد با توجه به سطح معناداری به‌دست‌آمده ($SiG= 0/000$) و مقدار بالای F مدل رگرسیون به لحاظ آماری معنادار است. همان‌طور که در جدول فوق نشان داده شده مدل رگرسیون اثر سرمایه اجتماعی بر مدیریت نوین محله‌ای در چهار گام انجام شد. طی گام اول، اعتماد اجتماعی با ضریب بتای ۰/۶۱۰ مقدار ۳۷ درصد از واریانس مؤثر بر مدیریت نوین محله‌ای را تبیین کرد. این بدان معناست که عامل اعتماد اجتماعی بیشترین تأثیر را در کارایی مدیریت محله‌ای دارد. در گام بعدی آگاهی اجتماعی با ضریب بتای ۰/۶۵۱ به معادله اضافه شد. این متغیر توان تبیین واریانس را به ۰/۴۲ درصد افزایش داد. به بیان دیگر دو متغیر اعتماد و آگاهی اجتماعی با هم ۴۲ درصد واریانس مدیریت نوین محله‌ای را تبیین کردند. در گام سوم متغیر مشارکت اجتماعی با مقدار ضریب بتای ۰/۶۶۵ وارد معادله شد و توان تبیین به ۰/۴۴۳ افزایش یافت. در گام آخر متغیر انسجام اجتماعی با ضریب بتای استاندارد ۰/۶۷۲ به سایر متغیرها اضافه شد و ضریب تبیین به ۰/۴۵۱ افزایش یافت. بدین معنی که چهار متغیر مستقل اعتماد اجتماعی، آگاهی اجتماعی، مشارکت اجتماعی، و انسجام اجتماعی روی هم ۴۵/۱ درصد از تغییرات واریانس مدیریت نوین محله‌ای را تبیین می‌کنند. با توجه به یافته‌های به‌دست‌آمده با تقویت سرمایه اجتماعی و مؤلفه‌های مربوط به آن می‌توان به مدیریت محله‌ای کارآمد در سطح محدوده مورد مطالعه دست یافت.

نتیجه

امروزه توجه به مدیریت محله‌ای و حرکت جهت پایداری شهری بدون توجه به سرمایه اجتماعی ساکنان محلات و همه مؤلفه‌های آن عملی نیست. زیرا همین سرمایه اجتماعی باعث شکل‌گیری ارتباطات اجتماعی، احساس تعلق، مشارکت و همراهی ساکنان برای حل مسائل و مشکلات، و همچنین برنامه‌ریزی برای بهتر کردن وضعیت موجود خواهد شد. هدف کلی این تحقیق بررسی نقش و اهمیت سرمایه اجتماعی در ابعاد مختلف آن به عنوان نیروی محرکه محله‌های شهری در تحقق مدیریت نوین محله‌ای در شهر جدید فولادشهر بود. نتایج حاصل از این پژوهش بدین شرح است:

نتایج به‌دست‌آمده از آزمون تی تک نمونه‌ای گویای آن است که در ارتباط با شاخص‌های کلی تحقیق، در محدوده مورد مطالعه، همه ابعاد سرمایه اجتماعی دارای میانگینی بالاتر از حد مطلوب آزمون هستند. بنابراین با توجه به نتایج این بخش می‌توان گفت شاخص‌های سرمایه اجتماعی در شهر فولادشهر از وضعیت قابل قبولی برخوردارند. نتایج حاصل از ضریب همبستگی پیرسون نشان داد دو شاخص سرمایه اجتماعی با پنج متغیر پیش‌بین (مستقل) و مدیریت نوین محله‌ای به عنوان متغیر ملاک (وابسته) دارای رابطه

معنادار و مثبت‌اند. این نتیجه با یافته‌های پژوهش نوریان و مظفری‌پور (۱۳۹۲) هم‌سوست. در پژوهش آن‌ها بین سرمایه اجتماعی و مدیریت محله‌محور رابطه مثبت و معنادار وجود دارد و شدت این رابطه متوسط ارزیابی شده است.

بیشترین میزان همبستگی معنادار متغیرهای پیش‌بین با متغیر ملاک مربوط به متغیر اعتماد اجتماعی است. همچنین نتایج تحلیل رگرسیون گام‌به‌گام نتایج مشابهی به دست می‌دهد؛ بدین صورت که متغیر «اعتماد اجتماعی» بیشترین تأثیر را بر متغیر ملاک دارد. اعتماد اصلی‌ترین رکن سرمایه اجتماعی است. هر چه اعتماد مردم به مردم، مردم به حاکمیت محلی، و حاکمیت محلی به مردم بیشتر باشد به همان میزان می‌توان انتظار مدیریتی کارآمد را در شهر فولادشهر داشت. پیر بوردیو، رابرت پاتنام، جیمز کلنن در ارتباط با کارکردهای اعتماد به عنوان یکی از اساسی‌ترین ارکان سرمایه اجتماعی استدلال‌های قابل توجهی داشته‌اند و آن را عنصری ضروری در تقویت همکاری و مشارکت می‌دانند. در مقایسه با سایر تحقیقات از نظر معناداری شاخص اعتماد اجتماعی این پژوهش با پژوهش رضایی‌مهر و همکارانش (۱۳۹۶) هم‌سوست. پژوهش اخیر سرمایه اجتماعی را در قالب شش شاخص اعتماد اجتماعی، مشارکت اجتماعی، انسجام اجتماعی، شبکه اجتماعی، کارایی، و عدالت مورد بررسی قرار داد و نتایج آن نشان داد شاخص اعتماد اجتماعی بیش از سایر مؤلفه‌ها در برنامه‌ریزی محله‌مبنا نقش دارد.

به لحاظ معنادار بودن شاخص مشارکت اجتماعی، این پژوهش با پژوهش درویشی و همکارانش (۱۳۹۹) هم‌سوست. این پژوهش بیان می‌کند بین مشارکت اجتماعی و عملکرد مدیریت محلی همبستگی قوی وجود دارد؛ بدین معنی که با افزایش مشارکت اجتماعی کارایی مدیریت محلی بهبود می‌یابد. همچنین در مقایسه با پژوهش‌های خارجی نتایج پژوهش حاضر با نتایج تحقیق برایسون و یوشهر (۲۰۱۴) هم‌سو نیست. دلیل آن را این‌گونه می‌توان بیان کرد که آن‌ها میزان شاخص‌های سرمایه اجتماعی را در محلات مورد مطالعه پایین ارزیابی کرده‌اند؛ بدین صورت که میزان تعامل بین ساکنان، مشارکت بین آن‌ها، و همچنین اعتماد به نهادهای دولتی در بین آن‌ها پایین است.

به طور کلی با توجه به نتایج بیان‌شده در شهر جدید فولادشهر از دیدگاه شهروندان بین سرمایه اجتماعی و عملکرد مدیریت نوین محله‌ای رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. در این میان شاخص اعتماد اجتماعی بیشترین همبستگی و شاخص شبکه اجتماعی دارای کمترین میزان همبستگی با کارایی مدیریت محله‌ای است. پایین بودن میزان تأثیر شبکه اجتماعی از دیدگاه شهروندان شهر جدید فولادشهر را می‌توان ناشی از موارد متعددی دانست که مهم‌ترین آن تعدد قومیت‌ها و مهاجرپذیر بودن این شهر است. به‌رغم اینکه این شهر به نسبت دیگر شهرهای جدید از همگونی نسبی برخوردار است و شاخص‌های سرمایه اجتماعی وضعیت نسبتاً مطلوبی دارند، به دلیل اینکه شهرهای جدید ماهیتاً به نوعی بحران روابط و همبستگی دچار هستند، شاخص شبکه اجتماعی از دیدگاه شهروندان با تأثیر کمتر ارزیابی شده است.

طی سال‌های اخیر رویکرد مدیریتی غیرمتمرکز و از پایین به بالا، که در آن توانمندسازی محلات مورد تأکید است، توجه سیاستگذاران و برنامه‌ریزان شهری را به خود معطوف داشته است. این دیدگاه بر اساس مشارکت شهروندان و اجتماعات محلی شکل می‌گیرد و با مشخصه‌هایی همچون نگاه فرایندی به برنامه‌ریزی، ارائه برنامه و طرح بر اساس شرایط و نیازهای فعلی محلات، دخالت مستقیم شهروندان در اداره امور، و کنترل بیشتر آن‌ها بر زندگی و معیشت روزمره خود مطرح می‌شود. در واقع محله‌محوری به عنوان یک نظریه قوی با پشتوانه علمی امروزه در بیشتر راهبردهای توسعه شهری مورد توجه برنامه‌ریزان و مسئولان امر قرار گرفته و بستری مناسب برای مشارکت شهروندان و بهره‌گیری از سرمایه اجتماعی فراهم خواهد کرد. سرمایه اجتماعی به عنوان یک فاکتور مهم در توسعه محلات به حدی دارای اهمیت است که اکثر صاحب‌نظران توسعه در سطح محله را بدون سرمایه اجتماعی امری غیرممکن می‌دانند.

تحلیل یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد اگر شهروندان در محدوده مورد مطالعه در چارچوب گروه‌های رسمی و غیررسمی به یک خودآگاهی جمعی دست پیدا کنند به شکلی بهتر و سازمان‌یافته‌تر می‌توانند در مدیریت محلات شهر تأثیرگذار باشند. همان‌طور که بوردیو هم بیان می‌کند ایجاد و اثربخشی سرمایه اجتماعی بستگی به عضویت در یک گروه اجتماعی دارد. تقویت حضورپذیری در مقیاس محلی با ارتقای نقش گروه‌های مختلف اجتماعی حس تعلق شهروندان و همچنین هویت محله‌ای را ارتقا می‌دهد و به دنبال آن میزان مشارکت شهروندان در امور محله افزایش پیدا خواهد کرد. این امر سبب می‌شود با تشکیل

گروه‌های اجتماعی اهداف و نیازها و ضرورت‌های جمعی به‌خوبی تبیین شوند و با همکاری و همفکری و تعاون امکان شناسایی مسائل و مشکلات موجود و پیش روی محلات فراهم شود و در جهت رفع آن‌ها گام‌های اساسی و پایدار برداشته شود. از سوی دیگر تقویت نقش مؤثر شهروندان در اداره امور محلات مستلزم اعتمادسازی اجتماعی خواهد بود. چون اعتماد پایه اصلی مشارکت و همیاری است و فقط در این صورت است که افراد و گروه‌ها و سازمان‌های مردم‌نهاد با وجود تفاوت‌ها بر مشکلات فائق می‌شوند و می‌توانند تعهدات اجتماعی و مدیریت امور را به سرانجام برسانند. در این ارتباط پائین‌افزایش مشارکت‌های مدنی و گسترش شبکه‌های اجتماعی را از سازکارهای اعتماد اجتماعی معرفی می‌کند. این امر در شهری مثل شهر جدید فولادشهر که دارای ساکنان غیر بومی و مهاجر زیادی است و به لحاظ اجتماعی و فرهنگی شرایط خاصی در آن حکم‌فرماست اهمیت خاصی دارد. ایجاد اعتماد و به دنبال آن انسجام و مشارکت و آگاهی شهروندان نسبت به نقش‌ها و وظایفشان می‌تواند در جهت هر چه کارآمد کردن مدیریت و اداره امور شهر فولادشهر مؤثر باشد. گفتنی است در این فرایند همه مؤلفه‌های سرمایه اجتماعی از اهمیت زیادی برخوردارند و در واقع به عنوان لازم و ملزوم عمل می‌کنند. سرمایه اجتماعی زمانی می‌تواند به‌خوبی در سطح محلات فراگیر شود و از همه ظرفیت‌های آن به‌درستی استفاده شود، به نحوی که منجر به توسعه محلات شود، که همه اجزا و شاخص‌های به‌وجودآورنده آن مورد توجه قرار گیرد و تقویت شود.

پیشنهاد‌های کاربردی

بر اساس یافته‌های حاصل، پیشنهاد‌های پژوهش در دو سطح کلان و خرد ارائه می‌شود:

سطح کلان

- توجه به برنامه‌ریزی محله‌محور در برنامه‌های بلندمدت کشور.
- مشخص کردن جایگاه برنامه‌ریزی و مدیریت محله‌محور در سند توسعه استان‌ها.
- توجه بیشتر به برنامه‌ریزی و مدیریت محله‌محور در بودجه سالیانه کل کشور.
- به رسمیت شناختن مدیریت محله‌محور در نظام سلسله‌مراتبی تقسیمات سیاسی و مدیریتی کشور.
- اعطای بخشی از اختیارات شهرداری‌ها در سطح محلی به مدیریت محله‌ای.
- توجه بیشتر به ارتقای شاخص‌های اجتماعی به‌ویژه سرمایه‌های اجتماعی در درون محله‌های شهری از طریق برنامه‌های توسعه اجتماعی و اقتصادی کشور.
- آموزش و ترویج طریقه مشارکت شهروندان در فرایند مدیریت محلات از پایین‌ترین سطوح یادگیری، مانند خانواده و مهد کودک و دبستان.
- تلاش جهت بالا بردن اعتماد نهادی بین مردم و مسئولان شهری با اقداماتی مثل پیگیری و پاسخگویی به مطالبات مردم، تکریم شهروندان، ارائه صادقانه گزارش عملکرد به شهروندان.

سطح خرد

- ایجاد و حمایت و ارتقای شبکه‌های اجتماعی رسمی و غیررسمی در شهر فولادشهر به عنوان جایگاه شکل‌گیری و انباشت سرمایه اجتماعی.
- دخیل کردن مردم شهر فولادشهر در بررسی و تحلیل مسائل و مشکلات و تصمیم‌گیری برای حل آن‌ها با استفاده از رویکردهای ارزیابی مشارکتی.
- توجه و ارتقای نهادهای مشارکت محله‌ای شامل کانون‌های هنری، ورزشی، انجمن اولیا و مربیان، هیئت‌های مذهبی، و غیره.
- شناسایی و حمایت از نهادهای مشارکت خودجوش مردمی در سطح محلات فولادشهر و بلوک‌های شهری.
- تفویض اختیارات در سطح محله‌ای به نهادهای مردمی و مشارکت دادن آن‌ها در امور محلات فولادشهر.
- سهیم کردن و مشارکت دادن مردم و نهادهای مردمی فولادشهر در تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری‌های محله‌ای.

- گسترش فضاهای عمومی در سطح محلات فولادشهر به عنوان بستر تعاملات اجتماعی و شکل‌گیری سرمایه اجتماعی و تحقق مشارکت مدنی.
- برگزاری جشن‌ها و مراسم همگانی جهت تعاملات اجتماعی بیشتر ساکنان و انسجام‌بخشی به ارتباطات اجتماعی ساکنان.

پیشنهاد برای پژوهش‌های آتی

- پیشنهاد می‌شود مطالعاتی با تأکید بر ابعاد جنیست، پایگاه اجتماعی و اقتصادی افراد، مؤلفه‌های قومیتی و زبانی در ارتباط با سرمایه اجتماعی و تأثیر آن در کارایی نوین محله‌ای انجام پذیرد.
- پیشنهاد می‌شود مطالعه‌ای با توجه به موضوع جایگاه مدیریت شهری و نقش آن در سرمایه اجتماعی در شهرهای جدید انجام شود.
- همچنین انجام دادن یک مطالعه تطبیقی در جهت بررسی تفاوت سرمایه اجتماعی در بین شهرهای جدید در استان‌های دیگر پیشنهاد می‌شود.

محدودیت‌های پژوهش

- واضح است تعمیم نتایج پژوهش‌هایی که در مقطع خاصی از زمان و مکان و در یک شهر خاص (فولادشهر) انجام می‌شود باید با احتیاط صورت بگیرد.
- نبود درک فراگیر از ضرورت مدیریت محله در بین پاسخ‌دهندگان و عدم آشنایی کامل آن‌ها با این مفهوم.
- نبود انسجام و پیوستگی لازم بین اطلاعات موجود بین شهرداری فولادشهر و شرکت عمران این شهر.

منابع

- ابراهیمزاده، عیسی و زارع، محمد (۱۳۹۳). تحلیلی بر سرمایه اجتماعی با تأکید بر آگاهی و اعتماد شهروندان نسبت به مسئولان اجرایی (مطالعه موردی: منطقه ۳ زاهدان). *آمایش جغرافیایی فضا*، ۴ (۳)، ۱ - ۱۸.
- احمدی، علی اکبر؛ فراهانی، ابوالفضل؛ بهمنی چوبستی، اکبر و شهبازی، مهدی (۱۳۹۱). نقش سرمایه اجتماعی بر بهبود مدیریت استعدادها در سازمان تربیت بدنی. *مطالعات مدیریت ورزشی (پژوهش در علوم ورزشی)*، ۴ (۱۳)، ۲۳۷ - ۲۶۰.
- اعظم آزاده، منصوره و دهقان دهنوی، آزاده (۱۳۸۷). اشتغال دانشجویان: رابطه بین شبکه روابط اجتماعی و وضعیت شغلی. *مسائل اجتماعی ایران*، ۱۶ (۶۳)، ۵ - ۳۲.
- اکبری، محمدعلی (۱۳۹۴). رویکردی تاریخی بر شکل گیری و تحول نظریه سرمایه اجتماعی. *جامعه شناسی تاریخی*، ۷ (۱)، ۵۹ - ۸۶.
- بایرامزاده، نیما؛ شهسوار، امین و باغبان نوینی، مرتضی (۱۴۰۰). سیاست گذاری بهبود وضعیت مدیریت محله در سکونتگاه های غیررسمی. *سیاست گذاری محیط شهری*، ۱ (۲)، ۵۱ - ۶۶.
- پاتنام، روبرت (۱۳۹۲). *دموکراسی و سنت های مدنی (سرمایه اجتماعی و سنت های مدنی در ایتالیای مدرن)*. مترجم: محمدتقی دلفروز. تهران: جامعه شناسان.
- پناهی، محمدحسین و پناهی، حسین (۱۳۹۴). بررسی ابعاد و رابطه فناوری های اطلاعات و ارتباطات با سرمایه اجتماعی. *مطالعات رسانه های نوین*، ۱ (۳)، ۱ - ۴۲.
- پوراحمد، احمد؛ بابایی، حمیدرضا و رفیع، ابوالفضل (۱۳۹۷). تبیین نقش مدیریت محله ای بر پایداری اجتماعی شهر تهران از طریق سرمایه های اجتماعی ارتباط دهنده شهری. *مطالعات شهر ایرانی-اسلامی*، ۸ (۳۱)، ۷۵ - ۸۲.
- جرجانی، بتول (۱۳۹۹). نقش سرمایه اجتماعی در توسعه محلات. *اکوپرشین*، ۱۲ مهر. کد خبر: ۶۶۹۲۹ ۱۳۹۹/۰۷/۱۲ <https://ecopersian.ir/>
- جعفری، المیرا؛ صالحی، صادق و قدیمی، بهرام (۱۴۰۰). نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت پسماند خانگی توسط زنان (مطالعه موردی زنان ساکن شهر سیرجان). *زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)*، ۱۹ (۳)، ۵۰۱ - ۵۲۲.
- چلیبی، مسعود و مبارکی، محمد (۱۳۸۴). تحلیل رابطه سرمایه اجتماعی و جرم در سطوح خرد و کلان. *جامعه شناسی ایران*، ۶ (۲)، ۳ - ۴۴.
- حاجی پور، خلیل (۱۳۸۵). برنامه ریزی محله مینا، رهیافتی کارآمد در ایجاد مدیریت شهری پایدار. *هنرهای زیبا*، ۱ (۲۶)، ۱۹۷ - ۲۲۴.
- درویشی، مهدی؛ جوانمرد، کمال و حضرتی صومعه، زهرا (۱۳۹۹). مطالعه جامعه شناختی تأثیر سرمایه اجتماعی بر عملکرد مدیریت های محلی (شوراهای اسلامی شهر و روستا - شهرداری و دهیاری) (مطالعه موردی: شهرستان دماوند). *نگرش های نو در جغرافیای انسانی*، ۱۲ (۳)، ۵۹۷ - ۶۱۵.
- ربیعی نژاد، تحسین و ارغان، عباس (۱۳۹۶). نقش سرامحله ها بر افزایش حس تعلق به محله (مطالعه موردی: ناحیه ۱ منطقه ۱۴ تهران). دانشگاه تهران: *اولین همایش بین المللی و سومین همایش ملی پژوهش های مدیریت و علوم انسانی*. ۱۳ اردیبهشت، ۱ - ۱۹.
- رضایی، محمدرضا و نگین ناجی، سوده (۱۳۹۴). بررسی راهکارهای مؤثر در ایجاد محله پایدار با رویکرد مشارکتی (مطالعه موردی: محله راهنمایی یاسوج). *برنامه ریزی شهری*، ۶ (۲۰)، ۶۹ - ۸۲.
- رضایی مهر، مهدی؛ رستگار، ابراهیم و بیات، ناصر (۱۳۹۶). نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت پایدار محله های شهری با رویکرد برنامه ریزی محله مینا. *پژوهش اجتماعی*، ۹ (۳۶)، ۹۰ - ۱۲۰.
- زبیری، هدی و کریمی موغاری، زهرا (۱۳۹۳). اثر انسجام اجتماعی بر توسعه اقتصادی (مطالعه بین کشوری با رویکرد داده های تابلویی). *پژوهش های رشد و توسعه اقتصادی*، ۴ (۱۴)، ۳۹ - ۶۲.
- زنگنه، یعقوب؛ حسین آبادی، سعید؛ روشن دل، تکتیم و نبی پور، رضا (۱۳۹۳). تأثیر تعلق مکانی و سرمایه اجتماعی بر بهسازی مشارکتی محلات قدیمی (نمونه موردی: محله سرده سبزواری). *پژوهش و برنامه ریزی شهری*، ۵ (۱۹)، ۱۱۱ - ۱۲۸.
- سازگاری، زهرا (۱۳۹۵). تحلیل و تبیین نقش سرمایه اجتماعی در مدیریت محلات شهری (نمونه موردی: محله یوسف آباد تهران). *پایان نامه کارشناسی ارشد*. تهران: دانشگاه آزاد اسلامی. واحد تهران. دانشکده هنر و معماری.
- شادی طلب، ژاله و حجتی کرمانی، فرشته (۱۳۸۷). فقر و سرمایه اجتماعی در جامعه روستایی. *رفاه اجتماعی*، ۷ (۲۸)، ۲۵ - ۵۶.
- طالب، مهدی و نجفی اصل، زهره (۱۳۸۹). آموزه هایی از روند مشارکت روستایی در ایران. *پژوهش های روستایی*، ۱ (۲)، ۲۷ - ۴۸.
- علی پور، شهرام؛ هاشمی، سید محمود و عامری شهبازی، محسن (۱۴۰۰). نقش مدیریت محله ای در بهبود عملکرد و افزایش بهره وری کسب و کارهای خانگی در کلان شهر تهران. *مدیریت بهره وری (فراسوی مدیریت)*، ۱۵ (۲)، ۱۸۱ - ۲۰۱.

- فنی، زهره؛ سجادی، ژیلا و سلیمانی، منصور (۱۳۹۴). نقش سرمایه‌های اجتماعی در مدیریت و مشارکت محله‌ای (مورد مطالعه: محله‌های تیموری و هاشمی منطقه ۱۰ شهر تهران). *آمایش جغرافیایی فضا*، ۵ (۱۸)، ۱۰۵ - ۱۲۲.
- فیروزآبادی، احمد و حسینی، رسول (۱۳۹۴). رابطه اعتماد، آگاهی و شبکه‌های اجتماعی با رفاه اجتماعی در شهر تهران. *رفاه اجتماعی*، ۱۳ (۴۹)، ۷ - ۳۳.
- گرچی‌پور، فاطمه و شکور، علی (۱۳۹۸). نقش سرمایه اجتماعی در ارتقای مشارکت مردمی و مدیریت بهینه شهری (مطالعه موردی: محله کوی کارکنان دولت و پانصدستگاه شهر دوگنبدان). *مطالعات محیطی هفت‌حصار*، ۲۸ (۷)، ۳۳ - ۴۴.
- مرکز آمار ایران (۱۳۹۵). نتایج تفصیلی سرشماری عمومی نفوس و مسکن شهرستان لنجان.
- مسلمی، حسین و فاضلی، سید طاهر (۱۳۹۸). سهم سرمایه اجتماعی در تولید احساس امنیت (مورد مطالعه: شهر زنجان). *مطالعات امنیت اجتماعی*، ۱۰ (۵۷)، ۲۴۹ - ۲۷۴.
- مشکینی، ابوالفضل؛ حسین‌پور، مهدی و خدایی، سارا (۱۳۹۹). تحلیلی از نقش سرمایه اجتماعی در شکل‌گیری حکم‌روایی خوب شهری (مطالعه موردی: شهر اردبیل). *آمایش محیط*، ۱۳ (۵۱)، ۱۳۳ - ۱۵۷.
- ملکی، سعید؛ زارعی، جواد و زادولی‌خواجه، شاهرخ (۱۳۹۷). ارزیابی شاخص‌های حکم‌روایی مطلوب شهری با رویکرد مدیریت محله‌محور (موردشناسی: محلات شهر همدان). *جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای*، ۸ (۲۹)، ۶۱ - ۷۴.
- مهندسین مشاور نقش جهان - پارس (۱۳۸۷). *طرح بازنگری در طرح جامع پولادشهر*. ج ۱: مطالعات وضع موجود. شرکت عمران شهر جدید پولادشهر. اصفهان، معاونت شهرسازی و معماری.
- نوریان، فرشاد و مظفری‌پور، نجمه (۱۳۹۲). ارزیابی عملکرد مدیریت محله‌محور با تأکید بر شاخص‌های سرمایه اجتماعی (مورد پژوهشی: محلات هفتگانه ناحیه ۱ منطقه ۲۱ شهرداری تهران). *هنرهای زیبا*، (۵۶)، ۴۷ - ۵۶.
- یزدانی، احسان؛ هاشمی، سید محمود و نامی، عبدالله (۱۳۹۹). ارائه مدل کمی توسعه کسب‌وکارهای نوین مبتنی بر رویکرد رفتار محله‌محور در کلان‌شهر تهران. *مدیریت کسب‌وکار*، ۱۲ (۴۶)، ۳۷۴ - ۳۹۷.
- Ahmadi, A.A., Farahani, A., Bahmanichobasti, A., & Shahbazi, M. (2012). The Role of Social Capital to Improve Talent Management in the Physical Education Organization. *Sport Management Review (Research in Sports Sciences)*, 4(13), 237-260.
- Akbari, M.A. (2015). A historical approach to the formation and evolution of social capital theory. *Historical Sociology*, 7 (1), 59-86.
- Alipour, O. (2020). Social Capital Plays a Pivotal Role in the Development of Urban Development. *Asian journal of emerging research*, 2 (4), 166-167.
- Alipour, Sh., Hashemi, S. M., & Ameri Sharabi, M. (2021). The Role of Neighborhood-Oriented Management in Improving the Performance and Productivity of Home Businesses in the Metropolitan Tehran. *Productivity Management (Beyond Management)*, 15(2), 181-201.
- Azam Azadeh, M. & Dehghan Dehnavi, A. (2009). Student employment: the relationship between social network and job status. *Social Issues of Iran*, 16 (63), 5-32.
- Bayramzdeh, N., Shamsavar, A., & Baghban Novini, M. (2021) Policy-making of Promotion the Local Management Status in Informal Settlements. *Urban Environmental Planning and Development*, 1(2), 51-66.
- Brisson, Daniel S. & Usher, Charles L. (2014). *Bonding Social Capital in Low-Income Neighborhoods, Family Relations*, 54 (December 2005), 644-653. USA: Blackwell.
- Chalabi, M., & Mobaraki, M. (2005). Analysis of the relationship between social capital and crime at micro and macro levels. *Iranian Journal of Sociology*, 6(2), 3-44.
- Darvishi, M; Jovanmard, K., & Hazratismeh, Z. (2019). Sociological study of the effect of social capital on the performance of local administrations (Islamic city and village councils - municipality and village) (case study: Damavand city). *New Perspectives in Human Geography*, 12 (3), 597-615
- Ebrahimzadeh, I., & zaree, M. (2014). Analysis of the social capital In terms of awareness and trust of citizens to executive Case Study: three Zone of Zahedan. *Geographical Planning of Space*, 4(13), 1-18.
- Fani, Z., Sajjadi, Zh. & Soleimani, M. (2016). The role of social capital in management and neighborhood participation (Case study: Hashemi and Theymori neighborhoods). *Geographical Planning of Space*, 5(18), 105-122.
- Firouzabadi .S. A., Hosseini, S R. (2013). The Relationship of Trust, Knowledge with Social Networks on Social Welfare in Tehran. *Social Welfare*. ۱۳(49), 7-39.
- Hajipour, Kh. (2006). Community Based Planning, An Efficient Approach For Sustainable Urban Management. *Honar-Ha-Ye-Ziba*, -(26), 37-46
- Hamudan, H., Yusof, F., & Marzukhi, M. A. (2014) Social Capital and Quality of Life in Urban Neighborhoods High Density Housing. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (153), 169-179.

- Hays, R. A. (2015). Neighborhood Networks, Social Capital and Political Participation: The Relationships Revisited. *Journal of Urban Affairs*, (37), 122–143.
- Hoogerbrugge, M. M. & Burger, M. J. (2018). Neighborhood-Based social capital and life satisfaction: the case of Rotterdam, The Netherlands. *Urban Geography*, 39 (10), 1484-1509.
- Iran Statistics Center (2016). Detailed results of the general population and housing census of Lanjan Township.
- Gurjipour, F., & Shakur, A. (2019). The Role of Social Capital in Promoting Popular Participation and Optimal Urban Management (Case Study: Koy Neighborhood, Government Employees and Five Hundred Units of the City of Douganbadan). *Haft Hesar J Environ Studies*; 7 (28):3-44.
- Jha, A., Boudreaux, J., & Banerjee, V. (2018). Political leanings and social capital. *Journal of Behavioral and Experimental Economics*, 72 (2), 95-105.
- Jin, B. (2020). The State Of Neighborhood Relations and the Absence of Social Capital in Chinese Urban Neighborhoods in Recommendations Moving Forward. *International Journal of Arts Humanities and Social Sciences Studies*, 5 (7), 57-70.
- Jafari, E., Salehi, S., & Ghadimi, B. (2021). The role of social capital in household waste management by women (Case study: Women living in Sirjan city). *Woman in Development & Politics*, 19 (3), 501-522.
- Jurjani, B. (2020). The role of social capital in the development of neighborhoods. *Ecopershin*, October. News code: 66929. <https://ecopersian.ir/12/07/1399>.
- Kalyazina, S., Borremans, A., & Dubgorn, A. (2018). Participation of citizens in sustainable development of big cities, MATEC Web of Conferences 193, 01029, <https://doi.org/10.1051/mateconf/201819301029>
- Liu, Y., Cao, L., Yang, D., & Anderson, B. C. (2022). How social capital influences community resilience management development. *Environmental Science & Policy*, (136), 642-651. <https://doi.org/10.1016/j.envsci.2022.07.028>.
- Liu, Y., Hong, Z., Zhu, J., Yan, J., Qi, J., & Liu, P. (2018). Promoting green residential buildings: Residents' environmental attitude, subjective knowledge, and social trust matter. *Energy Policy*, (112), 152-161.
- Maleki, S., zareei, J., & zadvalikhajeh, Sh. (2018). Assessing the Desirable Urban Governance Indexes with the Neighborhood-Based Management Approach (Case Study: Hamadan City Neighborhoods). *Geography and Territorial Spatial Arrangement*, 8(29), 61-74.
- Meshkini, A, Hoseinpour, M, & Khodaie, S. (2021). An Analysis of the Role of Social Capital in the Formation of Good Urban Governance (A Case Study of Ardebil). *Environmental Based Territorial Planning (Amayesh)*, 13(51), 133-157.
- Moslemi, H., & Fazeli, S. T. (2019). The Contribution of Social Capital to the Production of Sense of Security. *Societal Security Studies*, 10(57), 249-274.
- Naqsh, e, Jahan Pars Consulting Engineers (2008). Revision plan in the comprehensive plan of Poladshahr. C 1: Studies of the existing situation. Poladshahr New City Construction Company. Isfahan, Vice-Chancellor of Urban Planning and Architecture.
- Nakano, S. & Washizu, A. (2021). Will smart cities enhance the social capital of residents? The importance of smart neighborhood management. *Cities*, 115 (1), 103244.
- Nourian, F., & Mozaffaree Pour, N. (2013). Function Evaluation of Community Management by Focus in Indicators of Social Capital Case Study: 7 Community of District 1, Region 21 Tehran. *Journal of Fine Arts: Architecture & Urban Planning*, 18(19), 47-56.
- Offe, C. & Fuchs, S. (2002). A Decline of Social Capital? The German Case. – In: Putnam, R. (Ed) *Democracies in Flux: The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. Oxford: Oxford University Press.
- Panahi, M. H., & Panahi, H. (2015). The Relation between ICTs and Social Capital. *New Media Studies*, 1(3), 1-42.
- Pourahmad, A; Babaei, H., & Rafi, A. (2017). Explaining the role of neighborhood management on the social sustainability of the city of Tehran through urban social capitals. *Iranian-Islamic City Studies*, 8 (31), 75-82.
- Prelikova, E. A., Zotov, V. V & Yushin, V. V. (2020). Management of Local Community Social Capital when Solving the Problems of Urban Environment Pollution with Solid Municipal Waste. *International science and technology conference Earth Science*, 459, 1-9.
- Putnam, R. (2000). *Bowling Alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon and Schuster.
- Putnam, R. (2002). *Democracies in Flux: The Evolution of Social Capital in Contemporary Society*. Oxford University Press.
- Putnam, R. (2013). *Democracy and Civic Traditions (Social Capital and Civic Traditions in Modern Italy)*. Translator: Mohammad Taghi Delfrooz. Tehran: Sociologists
- Rabieinejad, T., & Arghan, A. (2017). The role of neighborhood inn on increasing the sense of belonging to the neighborhood (case study: District 1, Region 14, Tehran). University of Tehran: *The first international conference and the third national conference on management and humanities researches*. May 3, ۱-۱۹.
- Rezaei, M.R., & Neginnaji, S. (2015). Investigating effective solutions in creating a sustainable neighborhood with a collaborative approach (case study: Yasouj guidance neighborhood). *Urban planning*, 6(20), 69-82.

- Rezaiemehr, M; Rastgar, E. & Bayat, N. (2017). The role of social capital in the sustainable management of urban neighborhoods with a neighborhood-based planning approach. *Social Research*, 9 (36), 120-90.
- Ruef, M. & Kwon, S. W. (2016). Neighborhood Associations and Social Capital. *Social Forces*, 95 (1), 159–190.
- Sazegari, Z. (2015). Analysis and explanation of the role of social capital in the management of urban neighborhoods (case study: Yousefabad neighborhood of Tehran). *Master's thesis*. Tehran: Islamic Azad University. Tehran branch. College of Arts and Architecture.
- Schmid, H. (2001). *Neighborhood self-management: Experiments in civil society*. Springer Science & Business Media.
- Shatitalab, Z., & Hojjati keramani F. (2008). The Relation of Social Capital with Poverty. *Social Welfare*. ۷(28), 35-56.
- Sun, B., Lin, J., & Yin, C. (2022). Impacts of the built environment on social capital in China: Mediating effects of commuting time and perceived neighborhood safety. *Travel Behaviour and Society*, 29, 350-357.
- Taleb, M., & Najafi Asl, ZH. (2010). Doctrines of Rural Participation Trend in Iran. *Journal of Rural Research*, 1(2), 27-48
- Tahlyan, D., Stathopoulos. A., & Maness, M. (2022). Disentangling social capital Understanding the effect of bonding and bridging on urban activity participation. *Transportation Research Interdisciplinary Perspectives*, 15.
- Vivieni, E., Rajshekhar, J., & Cavusgil, G. (2018). The role of economic and normative signals in international prosocial crowdfunding: An illustration using market orientation and psychological capital. *International Business Review*, 27 (1), 208-217.
- Yazdani, E; Hashemi, S. M., & Noami, A. (2020). Presenting a quantitative model of the development of new businesses based on the approach of neighborhood-oriented behavior in the metropolis of Tehran. *Business Management*, 12 (46), 397-374.
- Zanganeh, Y; Hosseinabadi, S; Roshandel, T. & Nabipour, R. (2014). The effect of spatial belonging and social capital on the collaborative improvement of old neighborhoods (case study: Sardeh Sabzevar neighborhood). *Urban research and planning*, 5 (19), 111-128.
- Zobeyri, H., & Karimi Moghari, Z. (2014). Effect Of Social Cohesion On Economic Development (Cross-Country Study Using Panel Data Approach). *Journal of Economic Growth and Development Research*, 4(14), 39-62.
- <https://ecopersian.ir>